

קטור באר הגולה

ג שם בנקרא
 ד נדרים ג
 ה הנדמים בפרק ג
 ו מהלכות קריאת שמע
 ז שם בנקרא ז טור
 ח שם בנקרא ח טור
 ט ורבי יצחק

הלכות קריאת שמע סימן פג

(ה) אין מגיע לו ריח רע: ב *הזמינו לבית-הכנסא (ו) ועדין לא נשתמש בו, *מטר (ז) לקרות (ח) כנגדו אכל (ט) לא (י) בתוכו: ג ואמר 'בית זה הוא לבית-הכנסא' ואמר על בית אחר 'וגם זה', דינם שנה. ואם אמר על השני 'ובית זה' ולא אמר 'וגם זה', הרי השני (י) ספק אם הזמינו לכהן אם לאו, ה'לפיכך אין קורין בו לבתחלה, ואם קרא בו יצא: ד 'בית-הכנסא שהוא בתפירה, ופיו 'ברחוק ארבע אמות מן הגמא, והוא עשוי במדרון בענין שהרעי מתגלגל ונופל מיד למרחוק, וכן המי-רגלים יורדין מיד לגמא, (יא) פסתום דמי ומטר לקרות בו, "אם אין בו ריח רע וגם אין משתינין בו חוץ לגמא: ה הגה (יב) אכל

באר היטב

עכ"ל ע"ש: (3) בתוכו. פי' בתוך המחזה אם יש לו, עמי"ש סי"ק שלפני זה. אכל במקרין חדש קמח אפלו בו, דבחי"כ מאיס טפי. ולהרהר בו ר"ת נ"ל דמטר, ובקסמינה פ"ג מהלכות ק"ש כתב דאסור וראינו מדאמר בכ"מ מטר להרהר חוץ מבית-הכנסא ובית-המרחץ, והדקטקט סתם אפלו בחדש אסור להרהר דומיא דק"ש והפלה ע"ש. ואין ראיה גדולה היא אלי, דהא דומיא דמרחץ קמחי ובמרחץ ע"כ בשלן אורי ורד"ק, וענין שצרת זמנים:

אבל אם בנה בחי"כ במחזה של בית שהסמיכה לאותו מחזה, אף-על-פי שאותו מחזה הוא מחזה של בית-הכנסא ממש אין על אותו מחזה דין בהי"כ לענין זה ומטר לקרות אפלו בסמוך. כיון שאין המחזה מיוחד לבחי"כ לבד, ומשי"ה כל שלוש בחי"כ בהצוה חדר מיוחד אין לקרות ק"ש או להתפלל במחצר כל שהבית הכנסא לפניו כמלא עיניו כד"ן צוואה, והינו בבחי"כ שאין בו תפירה אלא הצוואה נמנח על התרקע כאותן שהיו בניו חכמי התלמוד ע"פ השדה,

באר הגולה

דבלאו הכי סוכרין שם הרבה אחרונים כן, עין שם ובסימן עט בהקדמה אות ז:

* הזמינו לבית-הכנסא וכו'. ואין חילוק בזה בין הזמנה על-ידי דבור להזמנה על-ידי מעשה (כ"כ הת"י בנדורים). ולקאורה בעינין שיהא הזמנה לעולם, אבל הזמנה לפי שעה לא מקרי הזמנה בזה, וראיה מלעיל סימן מב סעיף ג. אכל יש לדחות, דהא בבלאו הכי הלא שם קומא לן דהזמנה אפלו לעולם וכלי מעשה לאו מלתא היא כלל, וכאן הלא על-פליפנים אסור מרובען, ועל-ידיהוה משום דביוון הוא לקרא קריאת שמע ולהתפלל במקום שנוכר עליו שם מאוס בזה, וכמו שכתבו הפוסקים, אם-כן אפשר דהוא הו"ו אפלו בהזמנה לפי שעה ימנע הכי הוא, וצריך עיון. ומכל מקום נפקא-מנה מפל זה לענין מה שכתבנו במשנה ברורה דאם היה בו הזמנה ומעשה הוא בית-הכנסא נמור לכל דינו, וממילא דאסורו מן התורה, דבדברי אב לא הזמינו רק לפי שעה לא הוי אסורו מן התורה כנ"ל. ומה שכתבנו עוד דאם במקרה נגהה שם וכו', ודאמת מעשה בלי הזמנה גרוע מהזמנה בלי מעשה, דבזה לכלי עלמא בעלמא לאו מלתא היא, ונדאיאת בברכות כ"ג ע"כ עין שם, ואם-כן מניין לנו להחמיר בזה בענינינו; ועוד, דאם-כן טמיתיהו נכלהו שביילי ונתהדרעא, כן כתב בספר יבשר טוב ודבריו נכונים, ואף שמצאתי בשלחן-ערוך של הגר"ו שכתב דאם נשתמש בו רק פעם אחת הוי בית-הכנסא ישן ואסורו מן התורה, על-ידיהוה פגנתו בבית-הכנסא שנגבה לשם זה, או אפלו אם אין לו מחצות כלל והזמין זה המקום מתחלה לשם בית-הכנסא, אכל בלאו הכי לא. ועקר דינו דהגר"ו שכתב דאסור מן התורה, נראה דרוק משלשון הרמב"ם ונשלחן-ערוך שכתב "שעדין לא נשתמש בו", משמע אכל אם נשתמש בו הוי הוי לה בית-הכנסא ישן לכל דינו. ואין להתקשות על זה מה מקרא דכתוב "וד תתנה לך רגל", והינו מקום מיוחד, הרי דתנה שם הזמנה, ואפלו הכי התיירה התורה לאחר שיכסה הצוואה לדבר שם דבר-יתורה, וכמו שכתבו תלמידי רבנו יונה בפרק מי שמתו בסופו, ומה עדיף כפי מאם פנה הצוואה לגמרי דאסור? דיש לומר דשם לא הנה חל שם הזמנה, כיון דתנה יודע בעת הזמנה שיהיה צריך תפח לבסות¹²²; וא נמי, כיון דתני לה לכל אהר ואהר יחד על אוננו לחפר תפח ולבסות, דומה זה למה דכתבו בספרו שם סעיף קטן א במגן-אברהם ע"ש, וגם לא עדיף זה ממקום שהזמין לקבורה והניח בו את המת בפרוש ע"ש, לפנותו, דאיאת בטו-יורה-ידעה סימן רסד דשרי, והובא לעיל במגן-אברהם סימן מב, עין שם: * מטר לקרות וכו'. עין במשנה ברורה סעיף קטן ז שכתבנו דאפלו

משנה ברורה

המוכא בבית-יוסף סימן פז, עין שם: (ה) אין מגיע ריח רע, אסור עד שיתרחיק (ו) ד' אמות ממקום שפלה הריח, ובהה די אפלו לפניו לדעת המחבר. ודע, דרעת המחבר להחמיר אפלו במחצות שאין גבוהות עשרה, כדאיאת בבית-יוסף, ובהה חולקים עליו כל האחרונים, ובההוה עשרה יש מן (1) האחרונים שסוכרין פתה, והרבה (1) מן האחרונים שהולקין גם בזה, וטעמם, דסבירא להו דכיון דהמחצות מיוחדות לקבל צוואה, כמו צוואה דינין¹⁸¹ וכגנף של רע¹⁸² לקמן בסימן פז דאסור אפלו אין בו ריח רע¹⁸⁰, וכן מדברי הגר"א באורו משמע גם כן שדעתו להתחמיר בזה, וכן בפרי-מגדים ובדרי"ך-התיים ושאר הרבה אחרוני זמננו פלם מחמירין בזה וסבירא להו דצריך להרחיק מהמחצות ד' אמות ולפניו כמלא עיניו, אפלו פנו ממנו הצוואה ואין בו ריח רע. ולכן צריך לזהר שלא לקרות ולהתפלל ולדבר בדבר-יתורה במחצר כנגד בית-הכנסא כמלא עיניו, אף-על-פי שהוא סגור ואי אפשר לראות הצוואה שבו. ולכן נכון לזהר לשעושה סבה במחצר, (ח) שיעשה בענין שלא יהיה מקוץ מחצות בית-הכנסא נגד פתח הסכה לשהוא פתוח, דאז יהיה צריך לזהר בזה בעת שהוא מדבר בדבר-יתורה ושאר דברי-קדושה¹⁸¹. וכן אם יש נגד חלון ביתו בית-הכנסא והחלון פתוח¹⁸², והוא עומד בביתו ופניו לפני בית-הכנסא, (ט) נכון לזהר מלדבר אז דבר-יתורה; ומכל מקום לעת הדין יש לומר להקל אם אין מגיע לו ריח רע, דאיכא ספק-ספקא והינו בבית-יוסף ע"כ בסימן זה דמתירין במחצות ובהוה עשרה, והרא"ש בסימן עט סעיף ב דמתיר אפלו בצוואה כשהוא ברשות אחרת אף דצוואה אומתן. ובעצם עיניו, (י) לכלי עלמא מהני בכהאי גוונא¹⁸³. עוד כתבו (יא) האחרונים, דמה דאנו מחמירין במחצות בית-הכנסא לדונים מבחוץ כצוואה, דוקא במחצות שאינם נעשים אלא בשביל בית-הכנסא, כגון שיעשה במחצר חדר מיוחד לזה, אבל אם בנה במחצה של בית שהסמיכה לאותו מחזה, אף-על-פי שאותה מחצה היא מחצה של בית-הכנסא ממש, אין על אותה מחצה דין בית-הכנסא לענין זה ומטר לקרות אפלו בסמוך¹⁸⁴, כיון שאין המחצה מיוחדת לבית-הכנסא¹⁸⁵ לבד¹⁸⁶; אבל אם נשתמש בו אפלו רק פעם אחת¹⁸⁷, תו יש עליו שם בית-הכנסא ישן לכל דינו, כיון דתנה שם הזמנה ומעשה. ואם לא היה שם הזמנה ורק במקרה נגהה שם, ואחר-כך פנו ממנו הצוואה וגם אין בו ריח רע, נראה לי דאין עליו שם בית-הכנסא כלל ומטר אפלו בתוכו, וכן מצאתי בספר יבשר טוב, וענין בבאר הגולה: (ז) לקרות. ואפלו (יג) בתוך ד' אמות¹⁸⁸, (יג) ויש מחמירין בזה: (ח) כנגדו. דקומא לן הזמנה לאו מלתא היא [קדלעיל בסימן מב סעיף ג, עין שם]. ומכל מקום בתוכו אסור (יד) מרובען¹⁸⁹, דתני לה ביוון גדול לקריאת שמע או לתפלה, ואפלו ברדיעבר אם קרא והתפלל בתוכו לא יצא [לבוש]: (ט) לא בתוכו. דתניו אם אותו המקום הוא בלא מחצות, אין אסור רק אותו המקום שהזמין¹⁹⁰; ואם מקום המושב שהזמין הוא מקוץ במחצות, (טו) אסור על-ידי ההזמנה כל שטח ההקף שבתוך המחצות, ועין בסמוך סעיף קטן ז, אכל מבחוץ מטר בסמוך לו. כתב הבאר היטב, דלהרהר בדבר-יתורה מטר בתוך בית-הכנסא החדש לשעדין לא נשתמש בו¹⁹¹, וכן כתב ההלכה רבה. ופשוט דהבונים שבונים בית-הכנסא אסורים לברך שם שום ברכה מבפנים במקום המחצות, ואפלו בעוד שלא בנו המחצות, כדיון שהרשם להם המקום הרי נתיחד זה המקום לבית-הכנסא ואסור: ג (י) ספק אם הזמינו. דשפא רצונו היה לסיים דבית זה יהיה לתשמישא בעלמא¹⁹², אלא שפסק או נמלך ולא סיים דבריו: ד (יא) פסתום דמי. פרוש, דתני לה כאלו אין המקום הזה בית-הכנסא כלל¹⁹⁴, (טז) ובין שיש לו מחצות מלמעלה על הגמא או לא: (יב) אכל אם משתיניו. ורצה לומר, (יז) ואפלו בשעה שאין שם מי-רגלים ואין בהם ריח רע, לפי שיש שם בית-הכנסא על מקום זה שמחוץ

שער הציון

(ה) עין בבאר הגולה: (1) ב"ח ופרי תרש: (1) הש"ו ומגן-אברהם ותיא-אדם: (2) פרי-מגדים: (3) דרי"ך-התיים: (4) פרי-מגדים: (יא) וי"א: (ב) עין אליה רבה: (ג) פרישה: (ד) אחרונים: (ט) מגן-אברהם: (ז) הגר"ו: (ח) ופשוט:

הלכות קריאת שמע סימן פג פד

אם משתיני (ג) בהם לפעמים, אסור להרהר בהם בדברי-תורה, כל-שכן לקרות קריאת שמע (הגהות מיימוני):
ה *בניי-אדם שיש להם ספסל (ד) נקוב ונפניו עליו, מותר לקרות (יג) קריאת שמע פגגדו, בינו שאין הצוואה על הנקב וגם *אין הגרף תחת הנקב, ועוד, שהנקב תמיד מכסה בדרך: * (וכן מי שקורא במקום שאין קורין (יד) חוזר וקורא) (מיימוני פ"ק א):

ט פודיק שם

פד אם מותר לקרות במרחץ, ובו סעיף אחר:

א *מרחץ חדש (א) שלא רחצו בו (ב) מותר לקרות בו, (ב) [6] *ובלשון, בבית החיצון שפל העומדין שם

א שפת י' ותיבוא
 הר"ף ורואיש בסוף
 פ"ק מי שמתו

באר היטב

שערי תשובה

[6] **ובלשון**, עב"ט, ועין בשו"ת בית-הידוע סימן י' ועין במח"כ בשם אמר המרדכי ס"פ מי שמתו אמר רפ"ס, עומד אדם בנגד בה"כ ברחוק ד"א וקורא. נשאלתי על בני-אדם שיש להם ספסל נקוב בחדרם ונפניו עליו אם מותר לקרות ק"ש, והתחתי להם והבאתי ראינה מאן, דכיון שאין צוואה על הנקב וגם אין הגרף תחת הנקב, ועוד שהנקב תמיד מכסה בדרך, עכ"ד המרדכי. וכתב הב"י: נראה מדברי דספסל נקוב זה דין בה"כ יש לו ולפי"ז צריך להרחיק ממנו ד"א עכ"ל הב"י. וכתב הט"ז מ"ש הב"י ד"א זהו לאחריו אבל לפניו לא מועיל וצריך להרחיק מלא עיניו, וכן העלה המ"א דספסל נקוב דין בה"כ ישן שאין בו צוואה יש לו וצריך להרחיק מלפניו מלא עיניו. וע"כ יש לזהר באותן בתים שיש בתוכם כסאות קטנים נקובים לצורך הילדים שבבית, שיהיו מכסים בשעת ק"ש וד"ח אפ"י שאין בהם צוואה, או שיוציאם מהחדר שמתפלל שם, ט"ז. ובבאר היטב אשר לפני כתב בזה"ל ונ"ל להקל ממה שכתב בס"ד ודו"ק עכ"ל, וכן נראה שרצוה לדמות דין זה לדין בה"כ שהוא בחפינה בסעיף ד ע"ש, ולא אוכל להבין, ולדעתי רחוק זה מזה כרחק מנחה ממעגב וק"ל. צוואה במים לא נתבשל אא"כ במים עכורים, הנהה הרי"ף ע"ל ס' ע"ו ס"ק ח, והמ"א הביאו שם בס"ק ט, ובבאר היטב אשר לפני פתב זאת בשם מצאתי, ונעלם מפניו או דברי המ"א בסיומן עו ע"ש: (6) **ובלשון**, אפ"י שעכשו אין שם אדם, ש"ס וב"י, וע"ל סימן מה סעיף-קטן ג שכתבתי שם בשם המ"א דבמקוה מותר קשאין שם אדם ע"ש.

משנה ברורה

באור הלכה

לגמא שמשתינים שם. וכתב הט"ז, דמפל מקום למחצות בית-הכפא הזה אין להם דין מחצות בית-הכפא להרחיק מהן מפגגדו, וכנ"ל בסעיף-קטן ה, דהא במ"ירגלים אין אסור מן התורה אלא בנגד הקלוח לבד, ואחר שנפל על הארץ אסורו רק מדרבנן, ואין מחצות אלו נקראים בשביל זה מחצות בית-הכפא. ונראה דאותן המקומות שנוהגין לעשות מקום מיוחד להשתנה לכל, וירוד שאותן המקומות מסריחין מאד, גם על מחצותיהן יש שם בית-הכפא לכל דיניו, דיומאי דעביט של מ"ירגלים שמבאר (בסימן פ"ז) בהרבה פוסקים דאסורו מן התורה; ואף-על-גיב דמ"ירגלים עצמן אינן אלא מדרבנן, מפל מקום בינו שהוא מיוחד לזה הוא מסריח ביותר ותמיר טפי, והכי נמי דכותה. וע"ז בסיומן עט בפרי"מגדים דדעתו דמ"ירגלים המסריח אסורו מן התורה⁽²⁵⁾: **ה (יג) קריאת שמע פגגדו**. (יט) סביא לה דאין לו דין בית-הכפא לשון, דקמא לה דאסור לפניו במלא עיניו אפלו פנו ממנו הצוואה, אלא רק דין בית-הכפא לבית-הכפא המבאר בסעיף ב, בינו שאין עליו צוואה מעולם, והגרף אין עומד תחתיו כי אם בעצת הגרף. אבל (יט) הרבה אחרונים חולקין עליו וסביא להו דיש לו דין בית-הכפא לשון, בינו שנפניו עליו, ועל-יבן צריך לזהר כשרוצה לקרות קריאת שמע ולהתפלל או לזכר איזה דברי קדשה, שיוציא הכפא מהבית, או שיעמידהו מלאחריו ד' אמות, או שיכסה כל הכפא בכגד או בדבר אחר, ואפלו הוא נקי ואין בו ריח רע ואין הגרף עומד תחתיו ומכסה למעלה הנקב בדרך. וכן יש (כ) לזהר באותן בתים שיש בתוכם כסאות קטנים נקובים לצורך הילדים שבבית, שיהיו מכסים בכגד בשעת קריאת שמע ודברי-תורה אף-על-פי שאין בהם צוואה, או שיוציאם מהחדר שמדבר שם דברי קדשה, ובפ"ט כי הקטן רגיל ללכלך הכפא בעת שהוא נקנה, ולכלי עלמא יש עליו שם בית-הכפא אף בעת שהוא נקי⁽²⁶⁾. פתב בגרף-החיים לענין ספסל נקוב, דאם הספסל מיוחד לישיבה כמו פסא שמיתדין לישיבה, ומכסה בכר, וכשצריך להדבר מסיר הכר שעליו ונפניו על הכלי הנצבת שם, שיש להמיר לקרות ולהתפלל בעת שהוא מכסה בכר אף אם אין מכסה בדבר אחר כלל, דאין עליו שם בית-הכפא, עין שם טעמו. ועין בבאור הלכה מה שכתבנו עוד בזה: (יד) **חוזר וקורא**. עין בבאור הלכה:

א (א) שלא רחצו. פורש, אפלו פעם אחר, דאי רחצו, תו תו לה קמרחץ ישן לכל דיניו, מאחר דהנה בו תוקנה ומעשה: (ב) **מותר לקרות**. ואף-על-גיב

בתוך ד' אמות, מן מוכח מהמקור-אברהם וכן פתב הגר"ו ומנחת-שמואל ושארי אחרונים: * **בניי-אדם שיש להם וכו'**. עין במשנה ברורה מה שכתבנו לענין כסא קטן הנקוב, ואם הקטן שנעשה בשבילו הכפא הנה נשקורין שטועיקען לא הגיע ערין לשער שצוואתו יהנה אסורה מן הדין, ושאר קטנים לא עמדו בו, לכאורה יש להקל בו שלא להצטרף להרחיק ממנו אם אין ריח רע מגיע ממנו. ובלאו הכי יש לעין בדין הכפא הנה של קטנים, דחלא עקר מלאכתו נעשה לעומדת החינוך, רק שברך אגב עושה גס"מ צרכיו שם, ואם-כן לכאורה דומה זה לדינו של דרף-החיים שבביתו במשנה ברורה, דיש להקל בו אם הוא נקי מצוואה ואינו מגיע ממנו ריח רע. וסביר הייתי לומר דכנתה הט"ז מה שכתב "כפא קטן הנקוב" אינו על מה שאנו קורין "שטועיקען", אלא ממש על כפא שנעשה כמו ספסל נקוב וכדי שיעשה בו הקטן צרכיו, אבל מדברי שלחן-שלמה לא משמע כן, וצריך עיון. ובלאו הכי נכון להחמיר ולכפות ה"שטועיקען" בעת הדברי-תורה, שאינו מצוי שיהיה נקי לגמרי בדין מצוואה, ולפעמים יש עליו צוואה יבשה: * אין הגרף תחת הנקב. ואם הגרף תחת הנקב, וכל-שכן כשהצוואה מנח על הגרף תחת הספסל, לכלי עלמא דינו כבית-הכפא אסור לפניו כמלא עיניו ולאחריו ד' אמות ממקום שקלה הריח רע. אך יש לעין, דאולי על-ידיהוה כל החדר דינו כבית-הכפא⁽²⁷⁾, ואסור אף מלאחריו ככל החדר אף אם הוא גזול, וכן משמע בבני-אדם כלל ג דין י' לפי מה שפטרש דברי המרדכי, וכן פתב האליה רבה. ואף דאפשר לומר דלפי מסקנת האליה רבה שם דמפטרש כהפרישה, תו אין אנו צריכין לבאור זה בדברי המרדכי, מפל מקום אפשר דלא תזר מזה הדין, וכן משמע לכאורה מהמקור-אברהם סעיף-קטן א, דאפלו בתדש אסר כל השטח שבחוץ המחצות וכל-שכן בישן, ומזהב"י-סוף והפרישה שבהיא הט"ז אדם אין ראינה להמעין הפרישה, ומה שבהיא מדברי הט"ז, עין בלבושי-שרד. ואפשר דאם החדר שהוא מיוחד גם לשאר דברים, לכלי עלמא אין דין כל החדר כבית-הכפא, דיומאי דמה שהקל המגן-אברהם בסיומן פו סעיף-קטן א לענין גרף, וכל דברינו הוא לאחר ד' אמות ממקום שקלה הריח, ובחוף שעור זה לכלי עלמא דינו כבית-הכפא מן התורה. ונרע המעשה שראיתי בבית גלי הדעת, שהנה לו חדר מיוחד לפגות שם, והגרף תחת הספסל, והריח רע הנה מגיע בכל החדר, ובאותו החדר היו קבועים הספרים שלו; וקריתי עליו המקרא הזה: "כי דבר ה' בנה"⁽²⁸⁾, ושקלה למטרפסה, שהנה לו בן יוצא לתרבות רעה, דתקמא לצלן, ונתחלל גם גופו על הדביות בשביל זה, וכמאמר המתא באבות: כל המחלל את התורה, גופו מחלל על הבריות: * **וכל מי שקרא וכו' חוזר וקורא**. עין בהדושי ר' עקיבא אגרי שכתב, ולענין מ"ירגלים, בינו שהוא מדרבנן, בדושיב אינו חוזר, ובספר שלחן-שלמה ובדברי הגר"ו לא משמע כן⁽²⁹⁾, ומדברי המגן-אברהם לעיל בסוף סימן עו גס"מ אין כל-כ"ף ראינה, דכנתוה על מה שקמב בשלחן-צריך במצאן במקום שהיה ראי להסתפק, אבל לא בשניע מחללה⁽³⁰⁾, וקצר בלשונו דרכו, ועין מה שכתבתי לקמן בסיומן קמה בבאור הלכה: * **ובלשון, בבית החיצון וכו'**. מי ודקם היה שאמר שלבש חלוקי בבית האמצעי הנה יוצא לבית החיצון לגמור שם הלבושה ורשי"ן. ומה שקמב במשנה ברורה:

שער החיצון

(יט) כן פרש הפרישה והאליה רבה והמפגזות-זהב והמאמר-מרדכי את דעת המחבר: (יט) הט"ז והמגן-אברהם, וכן פתב האליה רבה דיש להחמיר למעשה, וכן פתבו הגר"ו והסדרך-החיים והחיי-אדם: (כ) ט"ז וש"א:

הַלְבוּת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן פֶּג פֶּד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יב]

במקומות המטונפים, כתב במשנ"ב לעיל (סי' עט ס"ק ה) שעליו הכתוב אומר (דברים לב מז) "ובדבר הזה תאריכו ימים", והובא דבר זה בטור (סי' פה).

וְעֵינֵי קְסִימָן עַט בְּפִרְיֵי־מִגְדִים דְּרַעְתּוֹ דְּמִי־נְגְלִים הַמְסָרִית אֶסְרוּ מִן הַתּוֹרָה²⁵.

25) ומשום כך כתב לעיל (סי' עז ס"ק ב) שמי רגלים המסריחים שאיסורם מן התורה אין די לבטלם ברביעית מים, אלא צריך שירבה עליהם מים כדי לבטל את הסירחון.

[משנ"ב ס"ק יג]

[ביה"ל ד"ה וכל מי שקרא] דלענן מיינגלים, פיון שהוא מדרבנן, כדיעבד אינו חוזר, ובספר שלחן שלמה ובדברי הגר"ז לא משמע כן²⁹.

וְלִכְלֵי עֲלֵמָא יֵשׁ עֲלֵיו שֵׁם בֵּית־הַכֶּסֶא אֲף בְּעַת שְׁהוּא נְקִי²⁶.

26) ולענין כסא תינוקות [שמכניסים בו סיר לעשיית צרכין] שאין בו כעת סיר, הורו החזו"א והגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' קב) שיש להקל בזה. וכיום שעושים את הנקב של הכסא רחב, כתב הגר"י נויבירט (שם) שאולי אין לחוש שהכסא מתלכלך בעת שהקטן מתפנה.

29) אמנם, במשנ"ב לעיל (סי' עז ס"ק לג) פסק בפשיטות שצריך לחזור [וכן משמע במה שכתב במשנ"ב לקמן סי' קפה ס"ק ח]. וכן לגבי הקורא כשהגיד נוגע בירכים כתב במשנ"ב לעיל (סי' עד ס"ק כ) שבדיעבד יצא. ולגבי הקורא כשליבו רואה את הערוה, כתב במשנ"ב לעיל (שם ס"ק ה) שבדרך החיים ובפמ"ג (סי' עא א"א ס"ק ה) מבואר שצריך לחזור ולקרוא, ואם גם את ברכות קריאת שמע אמר כשליבו רואה את הערוה, צריך לחזור ולברכן, אבל בשאר ברכות יש להסתפק בכך, וספק ברכות להקל. ומדברי החיי אדם (כלל ג ס"ג) משמע שבדיעבד יש להקל שלא לחזור גם על התפילה. ומ"מ דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב דבר הלכה אות יט) שנראה שדעת המשנ"ב עצמו היא שיחזור ויקרא קריאת שמע וברכותיה, וכן כתב השו"ת הלכות (סי' עד ס"ו) שקריאת שמע וברכותיה יחזור, אבל תפילה ושאר ברכות בדיעבד לא יחזור. ובשמע קול זמר של אשה בשעת קריאת שמע, כתב במשנ"ב לעיל (סי' עה ס"ק טו) שבדיעבד חוזר וקורא קריאת שמע בלא ברכותיה.

ובזמן שבו התינוק יושב על העביט [סיר המשמש לעשיית צרכין] ומכסה את פתחו, כתב בשו"ת בנין ציון החדשות (סי' א) שלגבי אחרים נחשב כמכוסה. מאידך, בשו"ת בית יהודה (או"ח סי' לח) כתב שאין גופו של התינוק נחשב לכיסוי, ואם שאר העביט מכוסה בבגדים מותר לאחר לקרוא כנגדו.

[ביה"ל ד"ה אין]

דְּאוּלֵי עֲלֵי־יְדֵיָהּ כֹּל הַחֶדֶר דִּינוּ כְּבֵית־הַכֶּסֶא²⁷ וכו', וְקָרִיתִי עֲלָיו הַמְקָרָא הָזֶה: "כִּי דָבָר הוּא בְּנֵה"²⁸.

27) ולגבי בית הכסא דפרסאי שהחפירה עמוקה עשרה טפחים, כתב החזו"א (או"ח סי' יז ס"ק ב) שאף שהיא רשות נפרדת צריך להרחיק ממנו אלא אם כן מקום הצואה שבתוך החפירה רחוק ארבע אמות מהפתח, שכיון שיש מחיצות סביב פיה של החפירה וכל עיקר פיה של החפירה נעשה לשם בית הכסא, נחשב כל הבית עם החפירה כאחד, ויש לכלל הבית שם בית הכסא.

28) וכן כתבו הגר"א (אמרי נועם ברכות כד, ב ד"ה כי) והשו"ע הרב (סי' פה ס"א) שנענש בכרת, ועליו הכתוב אומר (במדבר טו לא) "כי דבר ה' בזה וגו' הכרת תכרת". ולגבי הנזהר מלהזכיר דברי קדושה

המשך מעמוד קודם

הכסא, משום שהצואה אינה נשאת שם אלא נופלת למרחוק, או שכיון שמתעכבת שם עד שישטפה המים, יש לו דין בית הכסא גמור, וכן דנו בשו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"א סי' קיד) ובשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' ט), ולמעשה כתבו שיש להחמיר, וכן דעת הגר"ש אלישיב (וזאת הברכה פט"ז).

נדרים ז, א) שמכיון שכל האיסור הוא רק משום בזיון קריאת שמע ותפילה, לכן במקום שהזמינו במחשבה אולי אין בכך בזיון.

[משנ"ב ס"ק יא]

פְּרוּשׁ, דְּהָרִי לָהּ כְּאֵלוֹ אֵין הַמְקוֹם הֵנָּה בֵּית־הַכֶּסֶא כְּלָל²⁴.

ולברך כנגד בית הכסא כשדלתו פתוחה, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאם אין שם ריח רע מותר. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (וזאת הברכה שם) להחמיר בכך כשרואה את האסלה.

24) ובדין בית הכסא של זמננו, הסתפק החזו"א (או"ח סי' יז ס"ק ד ו-יא) אם הוא דומה לבית הכסא דפרסאי שאין לו דין בית